

Ministerie van Buitenlandse Zaken

Prof. mr. J.G. de Hoop Scheffer
Voorzitter Adviesraad Internationale Vraagstukken
Postbus 20061
2500 EB Den Haag

Postbus 20061
2500 EB Den Haag
Nederland
<http://www.government.nl>

Contactpersoon

Onze referentie
2015.181425

Datum 26 mei 2015
Betreft Adviesaanvraag veiligheid en Afrika

Geachte heer De Hoop Scheffer,

De positie van Afrika op het wereldtoneel is sterk veranderd. Toegenomen welvaart en vergroot zelfbewustzijn bieden uitzicht op een verbreding van de relatie met veel Afrikaanse landen. Uiteraard zijn er nog steeds landen en regio's waar het klassieke beeld van armoede, slecht bestuur en gewelddadig conflict wordt bevestigd. Op veel andere plaatsen openen indrukwekkende economische groeicijfers nieuwe perspectieven. Perspectieven die kunnen bijdragen aan duurzame ontwikkeling, een menswaardig bestaan en stabiliteit, en die waar mogelijk moeten worden bestendigd.

Het spectrum aan relaties met Afrika is zich sterk aan het verbreden en dat vergt een integrale benadering. Nederland zoekt samenwerking met Afrika waar gemeenschappelijke belangen liggen zoals regionale stabiliteit, handel, migratie klimaatverandering en veiligheid.

De veiligheidssituatie blijft in veel gebieden zorgelijk. In de beleidsbrief, 'Turbulente Tijden in een Instabiele Omgeving', worden Noord-Afrika, delen van sub-Sahara Afrika en West-Afrika genoemd als deel van een bredere ring van groeiende instabiliteit en conflict rond Europa. Geconstateerd wordt dat de veiligheidssituatie in onder meer (Noord-) Mali en Libië is verslechterd. Dit geldt ook voor Zuid-Soedan. Hoewel Somalië politiek stabiel wordt, laait geweld er geregeld op. Daarnaast toont de Ebola-epidemie in Liberia, Guinea en Sierra Leone aan hoe tekortkomingen in het vermogen van staten om adequaat te reageren in kort tijdsbestek economische, politieke en sociale consequenties kunnen hebben. Ten slotte zal naar verwachting de migratiedruk vanuit Afrika, mede onder invloed van demografische ontwikkelingen, verder toenemen. Veel jonge inwoners van Afrikaanse landen zien geen toekomstperspectief en kiezen voor een onzekere overstek naar Europa.

Tegelijkertijd biedt Afrika kansen. De beschikbaarheid van natuurlijke hulpbronnen, goedkope jonge arbeidskrachten en gerichte buitenlandse investeringen hebben een vooruitgang gebracht. Veel Afrikaanse landen hebben zich in tien jaar tijd ontwikkeld tot volwaardige economische en politieke spelers die zelfbewust keuzes maken, maar die ook verantwoordelijkheid dragen bij de

bevordering van veiligheid en stabiliteit in eigen regio. Mondiale economische en politieke machtsverhoudingen verschuiven, hetgeen ook leidt tot een andere dynamiek op dit continent. Nederland en de andere Europese landen moeten inspelen op deze nieuwe realiteit. Daarbij zijn er grote sub-regionale verschillen met clusters van instabiliteit en fragiliteit afgewisseld met groeipolen.

Datum
mei 2015

Onze referentie
2015.181425

In de keuzes die Nederland maakt in zijn betrokkenheid bij Afrika, alleen of in multilateraal kader, acht het kabinet een aantal zaken van belang. Ten eerste moeten deze keuzes herleidbaar zijn tot een heldere belangenafweging. Op deze wijze wil het kabinet draagvlak creëren voor het Nederlands buitenlands- en veiligheidsbeleid. De relevantie van Afrika voor de veiligheid van Nederland is evident, maar verdient nadere beschouwing wat betreft de beleidsinzet die van Nederland mag worden verlangd.

Ten tweede heeft het kabinet in de eerder genoemde beleidsbrief vastgesteld dat de aard van conflicten in Noord-Afrika en sub-Sahara Afrika vraagt om een geïntegreerde en doelmatige aanpak in EU- of VN-kader. Nederland is reeds actief met een aantal missies in Afrika. Nederland levert onder meer een aanzienlijke bijdrage aan de VN-missie in Mali, neemt deel aan de VN-missie in Zuid-Soedan, stelt naast militair vermogen bijvoorbeeld deskundigheid beschikbaar voor training en opleiding van Afrikaanse krijgsmachten in multilateraal en bilateraal verband, maar brengt ook havenbezoeken om relaties te ontwikkelen. Hierbij wordt de geïntegreerde benadering toegepast waarbij ontwikkelingsbelangen en inspanningen onderdeel vormen van de analyse en afweging. Een militaire operatie staat niet op zichzelf, maar wordt in samenhang uitgevoerd met andere instrumenten van extern beleid. Deze benadering is uitvoerig beschreven in eerdere nota's en Kamerstukken en blijft ook het uitgangspunt.

Binnen deze kaders heeft het kabinet behoefte aan een nadere analyse van de belangen die voor ons land in Afrika op het spel staan, welke kansen en bedreigingen zich in de veranderde veiligheidscontext aandienen, en op welke wijze Nederland hierop het best kan inspelen. Een nauwkeurig beeld van dit veelzijdige continent verstevigt de basis voor de keuzes die het kabinet ten aanzien van Afrika moet maken. Het advies moet uiteindelijk helderheid geven over rol en inzetmogelijkheden van de krijgsmacht in relatie tot de overige Nederlandse inzet (ontwikkelingssamenwerking, diplomatiek, economisch). Het kabinet vraagt de raad in haar advies in te gaan op de volgende vragen:

- Welke (veiligheids-)belangen van Nederland worden geraakt door ontwikkelingen op het Afrikaanse continent?
- In de beleidsbrief Turbulente Tijden wordt geconstateerd dat *fast security* hand in hand moet gaan met *slow security*, gericht op de duurzame oplossing van een crisis. Welke gebieden in Afrika komen, gezien de belangen die daar op het spel staan, in aanmerking voor een meerjarige, structurele aanpak van de onderliggende oorzaken van instabiliteit?
- Welke ontwikkelingen ziet de raad in het vermogen en de bereidheid van Europese lidstaten om in EU- en VN-verband of in andere verbanden de bevordering van veiligheid, stabiliteit en ontwikkeling op het Afrikaanse continent gestalte te geven, waaronder door middel van militaire inzet?

- Welke ontwikkeling ziet de raad in regionale organisaties zoals de Afrikaanse Unie en ECOWAS ten aanzien van veiligheidsvraagstukken en welke mogelijkheden tot samenwerking biedt dit voor Nederland?
- De Nederlandse krijgsmacht moet in staat zijn snel te reageren en uiteenlopende missies in verschillende gebieden gelijktijdig en in voldoende omvang uit te voeren en vol te houden. Welke rol moet de krijgsmacht vervullen bij het beschermen van diverse belangen op het Afrikaanse continent? En met welke inzetmogelijkheden dient rekening te worden gehouden?

Datum

mei 2015

Onze referentie

2015.181425

Deze adviesaanvraag is opgenomen in het werkprogramma voor 2014. Wij zien uit naar de aanbevelingen van de raad.

Hoogachtend,

De Minister van Buitenlandse Zaken

De Minister voor Buitenlandse Handel en
Ontwikkelingssamenwerking

Bert Koenders

Lilianne Ploumen

De Minister van Defensie

J.A. Hennis Plasschaert